

الفبای فونتیک

الفبای فونتیک در ایران قدیم رایج بوده است

«لاباخ» موفق شد الفباء ۸۴ زبان مختلف را بصورت صوتی در آورد

امروز در بسیاری از کشورهای مترقی برای تعلیمات بزرگسالان از الفبائی استفاده میشود که الفباء فونتیک

Phonetic Letters
Alphabet Phonétique

نامند و ما میتوانیم مترادف آنرا بفارسی الفباء صد ادا را یا صوتی بکار بریم. نهضت تعمیم الفباء فونتیک را در دنیا یکنفر میسیونر آمریکائی بنام دکتر فرانک لاباخ شروع کرد و آنرا در ۸۴ زبان زنده و محلی عملی ساخت. لابد برای شما معنائی مطرح میشود که چگونه در لاباخ ۸۴ زبان مرسوم و معمول دردنیارا فرا گرفته و برای تطبیق الفباء آنها بالفباء فونتیک کوشش کرده است. همانطور که لاباخ در اتوبیوگرافی خود که در مجله ریدرز دایجست چاپ شد، اشاره میکند او روش و اصل فکرش را ابتدا با کارشناسان زبان و تعلیم و تربیت محلی در میان گذاشته و در اینراه از آنان کمک فراوان گرفته است. شاید قبل از آنکه لاباخ بفکر ایجاد تسهیلاتی در آموزش سالمندان بیفتد و مبتکر الفباء فونتیک بزرگان انگلیسی شود، عده دیگری نیز در این راه وارد شده باشند ولی آنچه قابل قبولست، لاباخ اولین مبتکر مصمم و لایقی است که برای اشاعه و تعمیم روش خود از احساسات انسان دوستی و خدمت به بشریت الهام گرفته و باشوق و علاقه وافر بدون توقعات مادی در اینراه گام برداشته است. مثلاً نویسنده هنگامیکه باتفاق دکتر بویس آمریکائی و لاباخ برای تطبیق و تهیه الفباء فونتیک زبان فارسی میکوشیدیم، بنام دانشمند خدمتگزاری در خطه آذربایجان بر خوردیم که سی سال قبل الفباء فارسی

را بصورت فونتیک در آورده و از اشکال و تصاویر نیز برای آموختن سالمندان و باسواد کردن آنان استفاده کرده بود.

این دانشمند مرحوم شریعت نامداشت که در تبریز الفباء فارسی را بصورت کارتهای بازی در آورده بود. نمیدانم شما و اوراق بازی «کنجفه» را دیده اید یا نه؟ کارتهائی را که مرحوم تربیت برای تعلیم الفباء فارسی تهیه کرده بود، تقریباً همان شکل کارتهای کنجفه را داشت که یک طرف آن شکل و طرف دیگر یکی از حروف الفباء قرار داشت. گرچه کارتهای مرحوم تربیت دارای نواقص بسیار بود ولی میتوان مشارالیه را یکی از مبتکران الفباء فونتیک فارسی دانست.

کارتهای مرحوم تربیت را دکتر بویس آمریکائی دژیک گلسکینون خطوط فارسی که بعضی آنها اثر خطاطان زبردست بود نگاهداری میکرد. اشاعه الفباء صوتی «مرحوم تربیت» هرگز فرین موفقیت نشد، زیرا در آن اوقات مردم، خاصه خانواده های قدیمی تعصب جاهلانتهائی نسبت به هنر نقاشی و ملاحظه تصاویر داشتند و این نوع کارها را آثار شیطانی و احمقانه می پنداشتند و بعضی اوقات منع مذهبی را نیز بدان ملحق می ساختند و نمی گذاشتند که الفباء فارسی بکومک اشکال و تصاویر و همچنین مددگیری از اصوات اصلی حروف آموخته شود.

دکتر بویس، دکتر لاباخ و نویسنده تقریباً یکسال تمام زحمت کشیدیم تا توانستیم الفباء فارسی را بصورت فونتیک در آوریم، در اینراه لاباخ یکنفر منشی داشت که علاوه بر انجام مکاتبات مشارالیه نقاش زبردستی نیز بود، همو بود که تصاویر مربوط بکارتهای الفباء

صوتی فارسی را کشید. در اینجا من نمیخواهم زحمات استادان و مریبان و معلمان زبان فارسی را تخطئه کنم، ولی در صورتیکه بطور دقیق بتاريخ تالیف کتاب الفباء فونتیک لاباخ بشکریم، مشاهده میکنیم که مشارالیه و کتابش که با کومک دکتر بویس و نویسنده تهیه شد بیشک در رأی تحولات مربوط بتعلیم و تعلم الفباء فونتیک قرار دارد و همو بود که ریشه و بنیان صحیح و علمی اینکار را بنانهاد. گرچه بواسطه اشکالات فراوان مقدور نشد که کاملاً اصوات و صداهای مختلف الفباء فارسی را بطرز فونتیک در آوریم ولی کاملاً و بانهایت سهولت ارائه طریق شد که سایر معلمان و مریبان بتوانند پسرای تکمیل آن بکوشند.

لاباخ با سایر اشخاصی که برای تسهیل آموزش الفباء فارسی و همچنین دانشمندی که میکوشیدند الفباء دیگری را جانشین الفباء فارسی کنند ملاقات و مذاکره کرد.

مرحوم دکتر هوشیار، آقای باغچه بان و آقای ذبیح اله بهروز از کسانی بودند که گاه و بیگاه برای بحث در این باره بالاباخ کرده می آمدند و با آنکه آقای بهروز مخترع الفباء تازهئی بود که آنهم از طریق شکل و صوت بمبتدی آموخته میشد، مع الوصف بواسطه آنکه ریشه و اساس حروف و خطوط متداول زمان امروز ما را در هم میریخت مورد پسند دکتر لاباخ قرار نگرفت، زیرا وی نیز بتغییر خط و حروف متداول مخالفت داشت و معتقد بود که باید کاری کرد که حروف و خط معمولی ما آسانتر شده و طرق آموزش آن سهل گردد.

کوشش لاباخ مخصوصاً در مورد

تسهیل آموزش سالمندان دور میزند، زیرا بعقیده او بزرگسالان بیسواد بیشتر قابل ترجم هستند تا اطفال. این عقیده از هنگامی برای لاباخ پیدا شد که با مریبائی لاتین و خاور دور مسافرت کرد و مردم این حدود را غرق در جهالت و بطالت یافت بعلاوه خودش نیز تا حدود سی سالگی بیسواد مانده بود، بعداً با کار و کوشش توانست دیپلم خود را در رشته روانشناسی از دانشگاه پرینستون بگیرد و بالاخره دکترای خود را در رشته فلسفه از دانشگاه کلمبیا گرفت. دکتر لاباخ از محرومیت هائی که کشیده بود پند بزرگی گرفت و مصمم شد که زندگی اش را وقف خدمت به بیسوادان کند، ازین لحاظ رشته تئولوژی و علوم و حکمت الهی را نیز فرا گرفت و طبق درخواست شخصی بجزائر فیلی پی رفت تا در آنجا نهضتی علیه بیسوادی و جهل بزرگسالان بوجود آورد.

لاباخ خدمات و تجارب خویش را از قبایل وحشی فیلی پی شروع کرد و در آنجا موفقیت بی سابقهئی یافت سپس سال ۱۹۳۵ به هندوستان رفت و برای زبان های محلی هندوستان مخصوصاً زبان اردو الفباء فونتیک و سیلابیک تهیه کرد، آنکاه سال ۱۹۳۹ بنقاط آفریقا و مصر سفر نمود و برای آموزش الفباء عربی نیز الفباء سیلابیک و فونتیک تهیه کرد.

لاباخ سال ۱۹۴۱ بمکزیک و کشورهای امریکای لاتین رفت و تقریباً تا اواخر جنگ بین المللی دوم در آن حدود برای باسواد کردن بیسوادان میکوشید. در آرژانتین و کوبا الفبائی برای زبان اسپانیولی نوشت که بعدها مورد اقبال دولت اسپانیا نیز قرار گرفت. خدمات لاباخ در سالهای اخیر در حبشه و کشورهای آفریقائی که تازه

الفباء فونتیک

استقلال پیدا کرده اند آغاز شده است.

حالا ببینیم طرز کار و شیوه د کتر لایاخ چیست و چگونه نهضت بزرگی را در جهان برآه انداخته است؟

لایاخ اعتقاد دارد که بهترین روش برای تدریس الفباء و آموزش زبان مخصوصاً تدریس بزرگسالان «متد فونتیک و سیلابیک» است. برای بیان مقصود باید بگوئیم که مفهوم الفباء فونتیک و سیلابیک آنست که جمعی از اشکال و تصاویر نماینده حروف الفباء میشود تا هیاکل حروف و طرز تحریر آن در ذهن شاکرد مر کوز بماند.

این شیوه مخصوصاً برای بزرگسالان که دارای هوش و حافظه کمتری نسبت بخرده سالان هستند کاملاً مفید فایده است.

بعد بکومک همین اشکال و تصاویر که نماینده حروف الفباء هستند کلمات یک سیلابی، دو سیلابی (یک هجائی، دو هجائی) و بیشتر همراه با اشکال و تصاویر تهیه میگردد، سپس از تلفیق و ترکیب اینگونه کلمات عبارات و جملات ساده نوشته میشود که شاکردان را کمک در راه آموزش صحیح سوق میدهد و کلیه زبان را باومیآموزد.

اکنون شیوه کار لایاخ جنبه بین المللی پیدا کرده است زیرا بسیاری از کشورهای مترقی جهان از مارز کار ابداعی او الهام گرفته و کتب متعددی

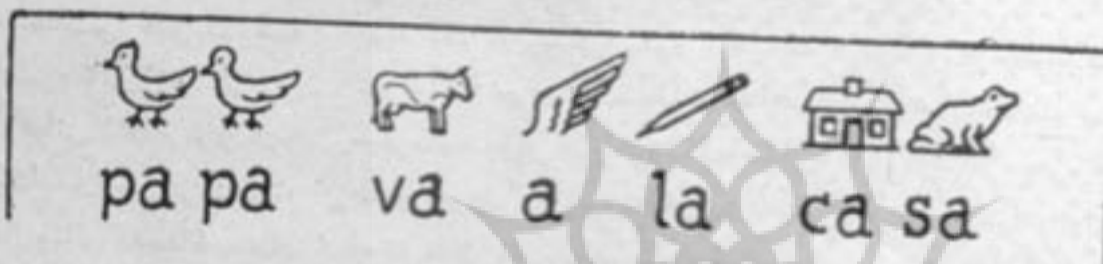
	g	gale
	h	halam
	i	ilaire
	j	jambe
	K	Kougué
	l	lampe

جدول دو

a	la	a
ma	no	ma
sa	po	sa
lá	piz	la
pa	to	pa
va	ca	va
ca	sa	ca

جدول يك

شکل و صدای منفرد حروف الفباء اسپانیولی

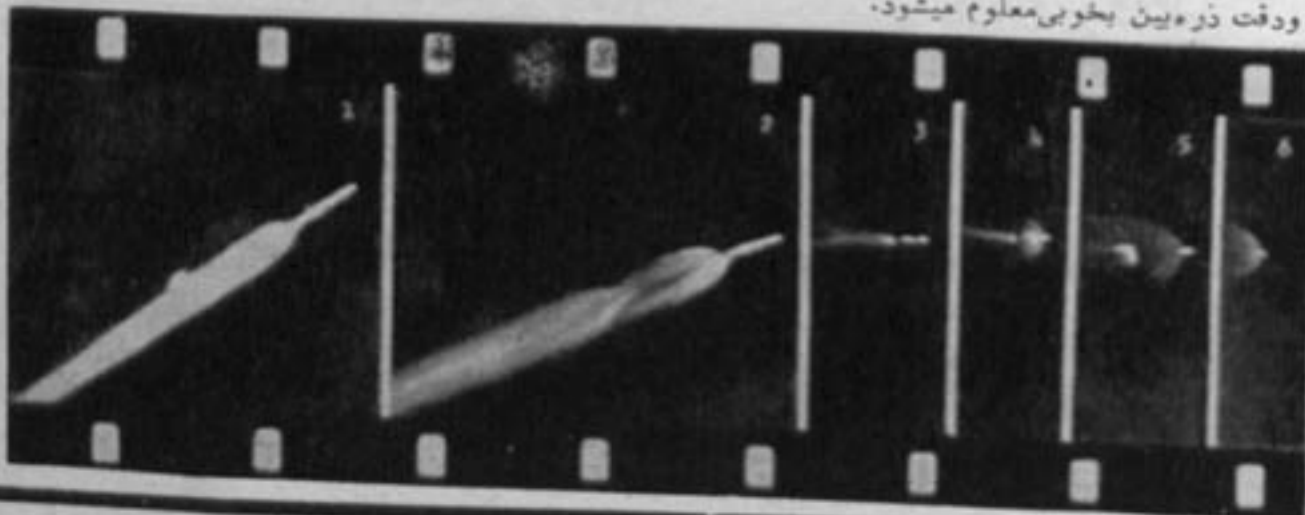
زبان انگلیسی را برای قرائت صحیح بیاموزد. لایاخ اعتقاد داشت که روش کنونی تعلیم و تربیت دانش آموزان مخصوصاً بزرگسالان در مملکت ما

این کتاب با کومک از حروف لاتین شامل یازده درس است و هر دانشجوی خارجی که اصوات الفباء لاتین را بداند میتواند در یازده جلسه اصول و قواعد واکلیه

برای آموزش بزرگان و سالمندان تهیه کرده اند. دکتر لایاخ بزبان انگلیسی کتابی تهیه کرده که «متد سریع آموزش برای دانشجویان خارجی» نام دارد.

ذره بین برای رویت آسمان

جدیدترین ابتکار يك کارخانه دورانین سازشی ساخته شده است که در این کشور در ۲۴ اینچ قطر است و باسانی می توان آنرا روی دوربین های کنتاکس نصب نمود. يك خبرنگار با تهیه این ذره بین روی دوربین خود اخیراً توانست از پرتاب موشک (تیتان) در پایگاه کیپ کاناورال عکسهای چالبی بردارد که در اینجا نشان داده شده است. عکس اول هنگام آتش شدن موشک از مسافت ۲۵ میلی برداشته شده است. عکس ششم موقعی برداشته شده که موشک ۵۰ میل دور شده است. سرعت این موشک ۵۰۰۰ میل در ساعت است و بدین طریق سرعت ودقت ذره بین بخوبی معلوم میشود.

غلط است و با اصول روانشناسی کاملاً مغایرت دارد.

لاباخ همچنین از تعداد روش‌ها و کتب انتقاد می‌کند و می‌گوید که اینکار مآلاً بر نامه‌های مبارزه بایسواد رادری مملکت دوچار نکث و عدم موفقیت می‌سازد.

کتابی را که لاباخ برای الفباء صوتی زبان فارسی با همکاری دکتر لویس ونکارنده نوشت، بسیار جالب و اساسی بود، گرچه نقائصی در کار او مشاهده می‌شد ولی پایه‌های آن را که او بتیان گذارد بیشک می‌توانست مبدع تحولات مهم و ارزنده‌ای برای نهضت مبارزه بایسواد در کشور ما بشود.

نکارنده مدتی طبق توصیه مستشاران آمریکائی ژاندارمری در کلاس گروهبانی ژاندارمری طرز کار با آن کتاب را تدریس کرد، تا گروه ژاندارمهایی که بنقاط مختلف کشور می‌روند بتوانند ژاندارمهای بیسواد را بسواد نمایند. مخصوصاً روش فونتیک دکتر لاباخ برای ژاندارمها خیلی ارزش داشت، زیرا این متد جنبه خود آموز داشت و هر درسی را که معلم یکبار بشاگرد می‌آموخت، شاگرد می‌توانست تنها و بدون کمک معلم فرا گیرد و کاملاً با اصوات حروف آشنا شود، در حقیقت متد لاباخ جنبه خود آموز نیز داشت و این متد در حقیقت فرصت بسیار مناسبی برای تعمیم سواد و فرهنگ عمومی بشمار میرفت و باتوجه به اینکه کمبود معلم همیشه

یکی از نواقص کار مبارزه بایسواد رادری کشور ما تشکیل می‌داده است، روش لاباخ در کار با سواد کردن مردم باری مؤثری می‌کند.

الفباء فارسی که بوسیله لاباخ تهیه شده به شکلی بود که یک نمونه آنرا در همین صفحات مشاهده می‌فرمائید بطور کلی طرز تکلم و صدای سابق حروف در این اشکال بهم ریخته است مثلاً: الف، ب، پ، ت، ث، جیم، چه، حه، خه، دال، ذال، ره، بزه و غیره تمییز نمی‌گفت، بلکه با این طریق تدریس می‌کرد:

مثلاً از شاگرد می‌پرسید:

این شکل چیست؟

شاگرد جواب می‌داد:

این شکل «تاج» است بعد می‌گفت:

صدای اول تاج چیست؟

شاگرد می‌گفت:

صدای «تا»

آنوقت در ظهور کارت شکل «تاج»

را نشان می‌داد و همینطور برای اشکال ساعت، زنک، یا کومک شکل‌ها صداها و طرز

سه شکل از متد الفباء لاباخ

تحریر کلمات زوتارا می‌توان آموخت. برای اصوات، ا، او، آ، او، ای نیز بهمین طریق عمل می‌کرد و از اشکال و صداهای اول آنها استفاده می‌کرد.

مثلاً بطوریکه در تصاویر ۱ و ۲

مشاهده می‌کنید صداهای چ، چ و ج را با اشکال چتر، چراغ و چپق نشان

می‌داد، اصوات اول هر کدام از اشکال نامبرده تشکیل چ، چ، چ، را می‌دهد

با بطوریکه در شکل دوم مشاهده می‌کنید، از اشکال بادبزن، بوق و بیل و گرفتن

صدای اولین اسامی آنها حروف و اصوات با، بو، بی را می‌آموخت.

بعد از تلقیق وترکیب اشکال و کلمات جمله‌ها را می‌ساخت که بسیار جالب و

تماشائی بود. اصول کار در لاباخ برای تدریس الفباء فارسی بهمین طریق

بود که ذکر آن وقت، اما در مورد آموختن زبانهای دیگر نیز از همین

طریق استفاده می‌کرد، مثلاً برای آموختن اصوات و الفباء زبان اسپانیولی

جدول ذیل را تهیه کرده است:

در جدول یک و دو حروف و اصوات یک و دو سیلابی آموخته می‌شود، بعد شاگرد از تلقیق وترکیب اصواتی که شناخته یک جمله می‌سازد.

papa, va, a, la, casa اسپانیولی که

معنای آن «پاپا بخانه می‌رود» می‌باشد.

از جدول سوم نیز شکل و صدای منفرد حروف الفباء اسپانیولی آموخته

میشود. لاباخ اعتقاد داشت که باید در

ایران مبارزه بایسواد بطریق تصاعد هندسی عمل شود، مثلاً اگر صد نفر با

طریق فونتیک «کوره سواد» پیدا می‌کنند، از آنان خواهرش شود، معلومات و اطلاعات خود را با همان روش بسد نفر

بیسواد دیگر بیاموزند و همینطور الی آخر.

او اعتقاد داشت اگر با روش فونتیک و تهیه کتاب جامعی در اینباره

مبارزه بایسواد در ایران عملی گردد بدون شك طی مدت ده سال می‌توان کاملاً

نتیجه مفیدی از مبارزه بایسواد و تعلیمات سالمندان گرفت و موفق شد.

بهر حال فصدما این بود که طرز کار و روش فونتیک دکتر لاباخ را برای

خوانندگان عزیز تشریح کنیم، زیرا کار او یک نهضت جهانی را علیه بیسواد

بوجود آورده است و هم اکنون در بسیاری از کشورهای جهان از تجربیات

و مطالعات او برای مبارزه بایسواد استفاده می‌شود.

ناگفته نماند که لاباخ همیشه می‌گفت ریشه ابتکارش را از الفباء

مصریها، سومریها و یونانیها گرفته است زیرا برای اولین بار در تاریخ بشریت این جماعات بودند که از راه

اصوات و اشکال مکاتبه می‌کردند و با سواد میشدند نمونه‌های خط‌هیر و کلیف نیز شاهد بارزی برای اثبات این مدعا است.

شکل ۲

نذر عقیده

از جناب افسر سلطانہ بیگم صاحبہ و فاشاگرد نواب جت نصا جنگ بہاؤز جلیل

چاپ اردو کہ هنوز ہم بطریق چاپ سنگی بعمل می‌آید و کاملاً شبیه الفباء و طرز تحریر فارسی است. لاباخ برای اردو ہم الفباء صدا دار تهیه کرده است

